

Sammanfattande redovisning av samverkansprocessen för prövningsgruppen Rolsån 106_1

Vad denna sammanfattande redovisning innehåller

Denna sammanfattande redovisning av vad som har kommit fram under samverkan innehåller följande:

- karta över prövningsgruppen (bilaga 1)
- en kort beskrivning av hur arbetet har bedrivits (deltagare, möten, dokumentation)
- en sammanfattande nulägesbeskrivning av det aktuella området
- läshänvisning till förslag på åtgärder och konsekvenser
- en kortfattad redovisning av olika uppfattningar
- uppgifter om det finns väsentligt underlag som saknas (kunskapsluckor)

Hur arbetet har bedrivits

Länstyrelsen har bjudit in till samverkan för prövningsgruppen Rolsån där 23 anläggningar (13 kraftverk och 10 tillhörande dammanläggningar) är del av den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften (NAP) och ska lämna in sina ansökningar om moderna miljövillkor senast den 1 september 2022. Se översiktlig karta i bilaga 1.

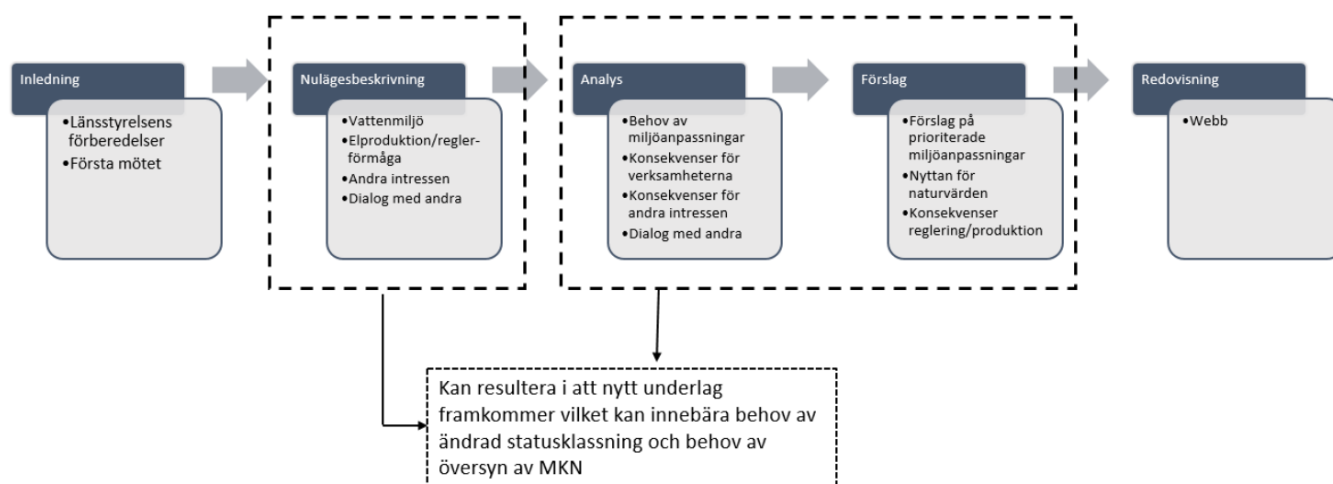
Syftet med samverkansprocessens är att alla verksamheter inom en prövningsgrupp ska förses med moderna miljövillkor på ett sätt som innebär största möjliga nytta för vattenmiljön och en effektiv tillgång till vattenkraftsel. Samverkan syftar också till att underlätta för verksamhetsutövare att ta fram ansökningshandlingar för kommande domstolsprocesser.

Miljöanpassningarna ska leda till att miljö kvalitetsnormerna (MKN) inte äventyras och ge goda förutsättningar att uppnå respektive upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för berörda arter och habitat enligt art- och habitatdirektivet. Vid utformning och

genomförande av miljöanpassning behöver hänsyn tas till kulturmiljöer samt effektiv tillgång på vattenkraftsel.

I samverkan har verksamhetsutövare, intresseorganisationer, myndigheter och kommuner deltagit och bidragit med kunskap och pekat på behov och vad som är viktigt att ta hänsyn till vid miljöanpassningen av vattenkraften. I bilaga 2 finns en lista över de parter som Länsstyrelsen bjudit in till samverkan. I figur 1 visas en schematisk bild över samverkansprocessen.

Figur 1. visar ett schema över den regionala samverkansprocessen

I inledningen av samverkansprocessen kontaktade Länsstyrelsen verksamhetsutövarna och informerade om NAP-processen och det underlagsmaterial om prövningsgruppen som ställts samman. Arbetet gick sedan vidare med individuella möten med respektive verksamhetsutövare. Länsstyrelsen upprättade därefter en nulägesbeskrivning med natur- och kulturvärden i avrinningsområdet. Verksamhetsutövarna har bidragit med uppgifter om anläggningarna och dess drift. Nulägesbeskrivningen remitterades brett varpå inkomna synpunkter omhändertogs och låg till grund för uppdatering av dokumentet.

Med stöd i nulägesbeskrivningen genomförde Länsstyrelsen en analys över vilka mål och åtgärdsbehov som behöver beaktas. Åtgärdsbehovet bestämmer nivån och omfattning på miljöanpassningar. Länsstyrelsen redogjorde för sin syn på åtgärdsbehovet utifrån MKN. Resultatet sammanställdes i *analys av miljöanpassningsåtgärder i prövningsgruppen Rolfsån* som skickades ut på remiss. Utifrån analysfasen upprättade Länsstyrelsen *Förslag på miljöanpassningar i prövningsgruppen Rolfsån*, här redovisas prioriterade miljöanpassningsåtgärder som har sin utgångspunkt från analysfasen. Även förslagsfasen har varit ute på remiss. Flera verksamhetsutövare har i viss mån presenterat förslag på miljöanpassningar i både

analysfasen och i förslagsfasen. Relevanta inkomna synpunkter återfinns i rapporterna inklusive förslag på miljöanpassningsåtgärder. Rapporterna innehåller dessutom översiktlig beskrivning av konsekvenser samt en redogörelse för inkomna synpunkter – inklusive skilda uppfattningar.

Länsstyrelsen har lämnat information om vad verksamhetsutövare bör fokusera på inför framtagande av ansökan om moderna miljövillkor samt lämnat förslag på länkar för ytterligare information, se bilaga 3.

Sammanfattning av nulägesbeskrivning

Nulägesbeskrivningen innehåller en översiktlig beskrivning av provningsgruppen Rolfsåns avrinningsområde. Nulägesbeskrivningen är en viktig del i de underlag som ska ligga till grund för kommande provningar i provningsgruppen.

Syftet med nulägesbeskrivningen är att:

- redogöra för arter och habitat i vattensystemet.
- redovisa skyddade områden och riksintressen.
- visa på kulturmiljöhistoriska perspektiv med kulturlämningar.
- redogöra för miljökvalitetsnormer (MKN) och VISS (Vatteninformationssystem Sverige).
- ge verksamhetsutövare möjlighet att bidra med information om sin verksamhet inklusive drifttekniska uppgifter.

Rolfsån har två grenar - Nolån och Sörån som efter Bollebygd rinner ihop och bildar Storån som mynnar i Lygnern. Nedströms Lygnern och vidare till havet bär den namnet Rolfsån. Huvudfåran är drygt 90 km lång och har sina källområden i Härryda, Bollebygd och Borås kommuner. Provningsgruppen är belägen inom Västra Götalands- och Hallands län.

I provningsgruppen finns 13 vattenkraftverk med 10 tillhörande dammanläggningar som syftar till elproduktion (se översiktskarta, bilaga 1). Anläggningarna omfattas av den Nationella planen för omprövning av vattenkraften (NAP). Så vitt Länsstyrelsen känner till finns det 27 stycken övriga anläggningar som inte omfattas av NAP och som idag inte producerar elenergi, men som i många fall leder till bristande konnektivitet.

I Rolfsån finns det två Natura 2000-områden; Rolfsån och Rossared. Natura 2000-området Rolfsån utgörs av Rolfsåns knappt en mil långa fåra från mynningen i Kungsbackafjorden till Stensjös utlopp. Ån slingrar fram i uppodlade dalsänkor i sprickdalslandskapet öster om Kungsbacka. Uppströms Natura 2000- området ligger de tre sjöarna Stensjö, Sundsjön och Lygnern. I Natura 2000-området Rolfsån finns

många skyddsvärda arter, bl.a. en ursprunglig laxstam, flodpärlmussla, havsnejonöga, havsöring, havsvandrande sik, flodnejonöga, ål samt artrik bottenfauna med ovanliga arter. Natura 2000-området Rossared ligger vid Stensjös södra strand. Värdena i området består främst i ädellövskog, men också svämlövskog finns vid Stensjös strand.

Naturresevat i syfte att skydda limniska miljöer saknas i både Västra Götaland och Halland.

Rolfsåns vattensystem har en mångfald av fiskarter. Vanliga arter i sjöarna är abborre, gädda, mört och längre ned i systemet förekommer även siklöja, sik, nors och gärs. I Lygnern finns även sjölevande öring. Enstaka sjöar med registrering av röding förekommer. I vattendraget finns lax, öring, ål, havsnejonöga, flodnejonöga, flodpärlmussla, elritsa, gädda, abborre, signalkräfta m.fl. arter.

I Rolfsån har Länsstyrelsen tillsammans med andra genomfört ett projekt i syfte att restaurera och skapa fria vandringsvägar. Åtgärder handlar om omlöp och teknisk fiskväg vid Ålgårda, omlöp vid Bosgården, fiskväg vid Apelnäs, omlöp vid Forsa och omlöp vid Hulta kraftverk, utrivning av Hulta damm. Även dammen vid Grönkullen i Sörån har rivits ut.

Det finns ett antal sjöregleringar som inverkar på hydrologin i Rolfsån och därmed på produktionsförutsättningarna för de anläggningar som är belägna nedströms de aktuella regleringarna. I övre delen av avrinningsområdet återfinns Gesebolssjöns reglering och strax nedströms Gösjöns reglering som tillsammans påverkar Nolån. I Söråns påverkas vattenförhållandena av Viaredssjöns reglering. Längre ned i vattensystemet påverkas Sundstorpsån av Stora Öresjöns reglering med Gökalids kraftverk. Lygnerns reglering vid Ålgårda ger hydrologisk påverkan på Rolfsån med Natura 2000-området Rolfsån.

Rolfsåns avrinningsområde omfattar 26 vattendrag och 9 sjöar som är vattenförekomster. I Västra Götaland finns 29 vattenförekomster, resterande i Hallands län. I 77% av vattenförekomsterna bedöms den ekologiska statusen som sämre än god. Miljö kvalitetsnormen för alla vattenförekomster i avrinningsområdet är god ekologisk status; för vattenförekomster med sämre än god ekologisk status gäller tidsundantag. I 66 % av Rolfsåns vattenförekomster är bristande konnektivitet utslagsgivande för bedömningen till sämre än god status.

Huvudavrinningsområdet Rolfsån har inget eget separat angivet HARO-värde utan ingår i "övriga avrinningsområden" som har ett gemensamt HARO-värde på 11,7 % produktionsförlust enligt nationell strategi. Av de uppgifter som inkommit från verksamhetsutövare under samverkansprocessen framgår att elproduktionen för anläggningarna i provningsgrupp Rolfsån varierar mellan 30 - 4 652

MWh/år. Under ett normalår producerar vattenkraften i Sverige ca 67 TWh, vilket motsvarar ca 45 % av elproduktionen i Sverige. Den samlade produktionen i prövningsgrupp Rolfsån uppgår till ca 0,0118 TWh/år.

I samverkansprocessen har begränsat underlag från verksamhets-utövarna inkommit som visar på vilka konsekvenser miljöåtgärderna har på elenergiproduktionen. Inom samverkansprocessen har besked lämnats om att ett vattenkraftverk kommer att avvecklas samt att en idag delvis raserad regleringsdamm kommer att rivas ut. Det aktuella vattenkraftverket har inte lämnat uppgifter om produktionsdata, men kraftverkets ringa storlek gör att produktionsbortfallet blir mycket begränsat.

I Rolfsåns vattensystem finns många forsar och fall som har utnyttjats till olika verksamheter under lång tid. Längs ån och anslutande vattendrag finns gott om lämningar i form av kvarnar, sågar, broar och kraftverk. En del vattenkraftverk är alltså i drift.

Sammanfattning av förslag på åtgärder och konsekvenser

I analys- och i förslagsfasen har möjliga miljöanpassningar identifierats och där utgångspunkten har varit att beakta största möjliga nytta för vattenmiljön och effektiv tillgång till vattenkraftsel. Analysen har huvudsakligen gjorts utifrån de miljö kvalitetsnormer och särskilda naturvärden som finns för berörda vattenförekomster. Med stöd av analysen har Länsstyrelsen föreslagit åtgärder som innebär att prioriterade miljöanpassningar beskrivs per anläggning i prövningsgruppen samt konsekvenserna av åtgärdsförslagen.

Rolfsån

Anläggning – Ålgårda kraftverk

Ålgårda kraftverk är nyckelobjekt för hela avrinningsområdet. Hög passageeffektivitet i både upp- och nedströms riktning är därför en förutsättning för att nå MKN i hela avrinningsområdet. Hög passageeffektivitet har också betydelse för att nå bevarandemålen för det nedströms liggande Natura 2000-området och dess utpekade art lax. Populationen är liten och reproduktionsområdena idag begränsade i förhållande till de ursprungligt utbredningsområde för lax. Sårbarheten för beståndet minskar om laxen åter ges full möjlighet att reproducera sig uppströms Lygnern. Risken för slumpvis utslagning blir mindre och den genetiska diversiteten ökar på lång sikt med en växande population. Bevarandeplanen för N2000-området Rolfsån bedömer att bevarandestatusen för lax är otillfredsställande då populationen är liten. Länsstyrelsen bedömer att passageeffektiviteten vid Ålgårda idag är relativt hög, men att den behöver öka ytterligare. Anledningen är att MKN ska klaras i hela avrinningsområdet samt att

bevarandemålen för Natura 2000-området ska kunna uppnås (se bilaga 3). För att uppnå hög passageeffektivitet behöver funktionen hos befintlig fiskavledare, fingaller, flyktöppning och flykträna förbättras och en utredning genomförs för att klarlägga varför fisk fastnar på gallret. För att anpassa fiskavledaren för nedvandrande större lax och öring behöver fiskavledarens placering, dimensionering, samt kanalens utformning ses över. För att säkerställa att gallrets konstruktion inte är orsaken till att fiskar ansamlas på gallret behöver förhållandet mellan svep- och genomströmhastigheten utmed och genom gallret utredas.

Länsstyrelsen bedömer att medellågvattenföring (MLQ) eller tillrinning om denna är mindre behöver släppas fram via omlöp och/eller teknisk fiskväg hela året. Syftet med minimitappning via fiskvägar är ökad passagemöjlighet förbi anläggningen och att MKN kan nås även i de övre delarna av Rolfsåns avrinningsområde. Den rensade naturfåran omedelbart dammen med utskovsluckor återställs som en del av vandringslösningen och återskapande av habitat.

Villkoren i domen behöver utformas så att de går att följa upp vid alla tidpunkter och flödesförhållanden. En utredning behöver komma till utförande som syftar till att utarbeta ett förslag till tappningsplan som är förenlig med MKN behöver upprättas för att säkerställa en god vattenhushållning och att minska risken för negativ miljöpåverkan och påverkan på Natura 2000 i Rolfsån vid lågflödesperioder.

Biotopvårdsåtgärder i Hjälmsån kan på sikt bli aktuella, men kommer inte i nuläget från Länsstyrelsens sida att riktas som ett krav i den kommande omprövningen av Ålgårda. Det är däremot viktigt att det nya tillståndet i Ålgårda inte förhindrar att biotopvårdsåtgärder i framtiden går att genomföra.

Åtgärderna stöder också Riksintressena för Naturvård och friluftsliv i Lygnern-Rolfsån samt bidrar till att uppnå Miljömålet Levande sjöar och vattendrag genom att Rolfsån är Nationellt särskilt värdefullt vatten och Lygnern med Storån är Nationellt värdefullt vatten för naturvård.

Vidare kan noteras att Länsstyrelsen tidigare lämnat förslag på ålrör men har efter synpunkter från verksamhetsutövaren valt att dra tillbaka detta förslag.

Konsekvenser för elproduktion och kulturmiljö

Produktionsförlust kan uppstå om nya vattenhushållningsbestämmelser inskränker möjligheten till elproduktion i förhållande till vad som är möjligt idag. Sannolikt blir påverkan på kulturmiljön mycket begränsad av föreslagna miljöanpassningar.

Sundstorpsån

Anläggningar: Gökalids kraftverk, Gökalidsjöns regleringsdamm, Tolaredssjöns reglering samt Stora Öresjöns reglering

Prioriterade åtgärder Gökalids kraftverk

- Säkerställa minimitappning till Tolaredsbäcken
- Möjliggöra fiskpassage genom att bygga bort klacken under vägbro fram till kraftverket

Prioriterade åtgärder Gökalidsjön regleringsdamm

- Installera låglutande fingrind
- Anordna flyktväg, som är i drift vår, sommar och höst
- Eventuellt behov av en förändrad reglering som resulterar i en hydrologisk regim som möjliggör att biologin kan uppnå god status. Flöden och vattennivåer ska visa en variation som gynnar förekommande arter. Särskilt hänsyn ska tas till perioder med lågvattenflöden.

Prioriterade åtgärder Tolaredssjöns reglering

- Minimitappning på 100 l/s eller tillrinningen
- Anlägga ålyngelledare
- Eventuellt behov av en förändrad reglering som resulterar i en hydrologisk regim som möjliggör att biologin kan uppnå god status. Flöden och vattennivåer ska visa en variation som gynnar förekommande arter. Särskilt hänsyn ska tas till perioder med lågvattenflöden.

Prioriterade åtgärder Stora Öresjön regleringsdamm

- Minimitappning på 90 l/s eller tillrinningen
- Anlägga ålyngelledare
- Eventuellt behov av en förändrad reglering som resulterar i en hydrologisk regim som möjliggör att biologin kan uppnå god status. Flöden och vattennivåer ska visa en variation som gynnar förekommande arter. Särskilt hänsyn ska tas till perioder med lågvattenflöden.

Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna åtgärderna kommer att tillgängliggöra vattendraget för samtliga arter som har kunnat vandra enligt referensförhållandet. I tillägg bedöms översynen av befintliga regleringar och minimitappningar leda till en hydrologisk regim som förbättrar livsmiljön för vattenlevande organismer.

Tolaredsbäcken har en hög biologisk potential. De åtgärder som föreslås kommer kunna gynna etablering av arter som lax, öring och flodpärlmussla i det aktuella vattendraget, men åtgärderna förväntas även kunna få effekt i andra delar av avrinningsområdet. Genom att tillgängliggöra vattendraget för lax och vandrande öring ökar möjligheten att nå bevarandemålen för Natura 2000 området vid Hjälms Dessutom tillgängliggörs lekområden för sjölevande öring i Lygnern. Genom åtgärderna kommer konnektiviteten i upp- och nedströms riktning liksom den hydrologiska regimen förbättras och

därmed skapas förutsättningar för god fiskstatus och för att kunna nå MKN. Åtgärderna bidrar även till att uppfylla miljömålet Levande sjöar och vattendrag eftersom Sundstorpsån är ett Nationellt värdefullt vatten för naturvård. De stöder också Rikspolisstyrelsen för Naturvård och friluftsliv i Rolfsån. Storlommen i Stora Öresjön gynnas om regleringen blir förenlig med MKN.

Vattenförekomsten omfattar i nuläget den konstgjorda kanalen samt tuben till kraftverket. Naturfåran (Tolaredsbäcken) förbi Bobygd upp till Tolaredssjön ingår däremot inte och har ett kraftigt reducerat flöde då vattnet leds om till Gökalidssjön. Under den pågående vattenförvaltningscykeln kommer vattenförekomsten ändras till att inkludera naturfåran samtidigt som den konstgjorda kanalen exkluderas ur Sundstorpsån. För att miljöanpassa Gökalids kraftverk föreslår Länsstyrelsen att anlägga fingaller och flyktväg vid tubintaget vid kraftverket och fiskväg i damm i kanal från Tolaredssjön.

Alternativt att redan vid damm i kanal från Tolaredssjön anlägga ett galler för att hindra att fisken att komma in i Gökalidssjön, på detta vis behövs ingen fingrind eller galler vid intagstuben till Gökalids kraftverk.

Verksamhetsutövaren har i analysfasen redovisat att det finns naturliga vandringshinder för både svagsimmande och starksimmande fisk i både övre delen av Tolaredsbäcken och mellan Tolaredssjön och Stora Öresjö. Länsstyrelsen har efter inkomna synpunkter och utifrån fältbesök och bilder från verksamhetsutövaren bedömt att ålyngel naturligt kunnat passera. Därmed har Länsstyrelsens tidigare miljöåtgärder om fiskväg för förekommande arter modifierats till att en fiskväg för ålyngel behöver anläggas vid Tolaredssjön regleringsdamm och vid Stora Öresjön.

Verksamhetsutövaren har även lämnat synpunkt på att en låglutande fingrind vid kanalens början mellan Gökalidssjön och Tolaredssjön är svårt att få till då det inte finns körbara vägar fram, ingen el m.m. Länsstyrelsen beaktar inkommen synpunkt och har efter ert underlag om att ålen är målarten i vattenförekomsten landat i att låglutande galler är aktuellt vid intaget vid Gökalids kraftverk, inte i kanalens början.

En annan synpunkt från verksamhetsutövaren är att fiskavledaren vid den låglutande grinden inte går att hålla i drift under vintern på grund av isbildning. Länsstyrelsen godtar inkommen synpunkt med motiveringen att det är ålen som är målarten och har ett behov av att passera flyktvägen och den vandrar generellt under höst samt vid högflöden under vår och sommar. Därmed behöver inte fiskavledaren vara i drift vintertid.

Konsekvenser för elproduktion och kulturmiljö m.m.

Viss produktionsförlust kan uppstå om nya vattenhushållningsbestämmelser fastställs som inskränker möjligheten till elproduktion i förhållande till vad som är möjligt idag. Troligen bör ingen negativ påverkan på kulturmiljön uppkomma vid föreslagna

miljöanpassningar för Gökalds kraftverk och Tolaredssjöns reglering. Vid Stora Öresjöns regleringsdamm kan en fiskväg komma att påverka nedströms liggande sågverkslämningar negativt. Det finns en möjlig risk för lågt vattenstånd sommartid vid Stora Öresjön vilket påverkar den biologiska produktionen och därmed fisktillväxten i sjön negativt.

Ekån

Anläggning: Ekåfallet

Prioriterade åtgärder

- Anlägga fiskväg för starksimmande arter och ål, minimitappning mer än MLQ
- Installera låglutande fingrind
- Utred om fiskväg kan fungera som flyktväg alt.
- Anlägg flyktväg, som är i funktion när anläggningen är i drift.

Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna konnektivitetsåtgärder kommer att tillgängliggöra vattendraget för förekommande vandringsbenägna fiskarter i upp- och nedströms riktning. Minimitappningen bedöms förbättra livsmiljön för vattenlevande organismer. Åtgärderna syftar framför allt till att gynna den sjölevande öringstam som finns i Lygnern eftersom det tillgängliggör lekområde.

Genom åtgärderna kommer konnektivitet i upp- och nedströms riktning liksom morfologin och den hydrologiska regimen förbättras.

Konsekvenser för elproduktion och kulturmiljö

Fiskväg med fastställd vattenföring inklusive vatten till fiskavledare inverkar negativt på vattenkraften. Troligen bör ingen negativ påverkan på kulturmiljön uppkomma vid föreslagna miljöanpassningar.

Gärån

Anläggning: Strömma kvarn

Prioriterade åtgärder

- Installera låglutande fingaller
- Anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt.
- Flöde i fiskvägen som säkerställer fiskvägens funktion.

Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna konnektivitetsåtgärder kommer att underlätta för upp- och nedströmsvandrande för samtliga förekommande vandringsbenägna fiskarter och bidra till att dessa arter får bättre förutsättningar att fullfölja sin livscykel. Genom åtgärderna kommer konnektiviteten i upp- och nedströms riktning förbättras och därmed skapas förutsättningar för god bottenfauna- och fiskstatus och för att kunna nå MKN.

Åtgärderna bidrar även till att uppfylla miljömålet Levande sjöar och vattendrag eftersom Gårån är ett Nationellt värdefullt vatten för naturvård. Därtill stärks befintliga riksintressen för naturvård och friluftsliv. Åtgärderna kommer bland annat kunna gynna den sjölevande öringstam som finns i Lygnern genom att säkerställa tillgång till lek område och säker passage nedströms. En förstärkning av öringbeståndet leder också till att förutsättningarna för den rödlistade och i 4§ Artskyddsförordningen listade flodpärlmusslan förbättras.

Konsekvenser för elproduktion och kulturmiljö

Ökad minimitappning över året i fiskvägen inverkar negativt på vattenkraften.

Troligen bör ingen negativ påverkan på kulturmiljön uppkomma vid föreslagna miljöanpassningar.

Gisslebäcken

Anläggningar: Härryda Hällingsjö 1 och 2

Prioriterade åtgärder Härryda Hällingsjö 1

- Installera låglutande fingrind
- Anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt.
- Anlägg fiskväg dimensionerad för samtliga förekommande och vandringsbenägna fiskarter och storlekar. Fiskvägen ska vara i funktion året om. Flödet i fiskvägen ska säkerställa fiskvägens funktion.
- Eventuellt behov av en förändrad reglering som resulterar i en hydrologisk regim som möjliggör att biologin kan uppnå god status. Flöden och vattennivåer ska visa en variation som gynnar förekommande arter. Särskilt hänsyn ska tas till perioder med lågvattenflöden.

Prioriterade åtgärder Härryda Hällingsjö 2

- Säkerställ att befintlig fiskväg uppfyller BMT.
- Flöde i fiskvägen under hela året som säkerställer fiskvägens funktion.

Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna konnektivitetsåtgärder kommer att underlätta för all vandrande fisk i vattendraget samt generellt förbättra livsmiljön för vattenlevande organismer.

Genom åtgärderna kommer konnektiviteten i upp- och nedströms riktning förbättras och därmed skapas förutsättningar för god fiskstatus och för att kunna nå MKN.

Åtgärderna bidrar även till att uppfylla miljömålet Levande sjöar och vattendrag eftersom Gisslebäcken är ett Nationellt värdefullt vatten för naturvård. Därtill stärks befintligt riksintresse för naturvård. Åtgärderna kommer bland annat kunna gynna den sjölevande öringstam som finns i Lygnern eftersom det tillgängliggör lek område.

En förstärkning av öringbeståndet leder också till att förutsättningarna för den rödlistade och i 4§ Artskyddsförordningen listade flodpärlmusslan förbättras.

Konsekvenser för elproduktion och kulturmiljö

Flöde över året i fiskvägen inverkar negativt på vattenkraften vid Hällingsjö 1. Vid Hällingsjö 2 förekommer ingen elproduktion så här uppkommer inga negativa konsekvenser i denna del. Troligen bör ingen negativ påverkan på kulturmiljön uppkomma vid föreslagna miljöanpassningar.

Storån

Anläggningar: Bosgårdens kraftverk, Apelnäs kraftverk

Prioriterade åtgärder Bosgården

- Installera låglutande fingrind, förslagsvis 13 mm betagaller
- Anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt.
- Öka vattenflödet över året genom fiskvägen till naturfåran, med utgångspunkt från 0,9 m³/s året runt (MLQ), eller tillrinningen när flödet är mindre
- Säkerställ att insteg till befintligt omlöp har bra anlockning
- Skapa en förtränging i naturfårans mynning som lockar upp fisken i naturfåran istället för utloppskanalen
- Biotopåterställning i naturfåran mellan damm och utloppskanal

Prioriterade åtgärder Apelnäs

- Installera låglutande fingrind, förslagsvis 13 mm betagaller och anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt. Alternativt installeras låglutande betagaller i intagskalaens början som leder nedvandrande fisk mot naturfåran istället för intagskanalen.
- Öka vattenflödet över året genom fiskvägen till naturfåran, med utgångspunkt från 0,9 m³/s året runt (MLQ), eller tillrinningen när flödet är mindre
- Modernisera fiskvägen
- Säkerställ möjligheten till ålyngeluppvandring
- Biotopvård i naturfåran

Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna konnektivitetsåtgärder kommer att underlätta för både upp- och nedströmsvandrande fisk att fullfölja sin livscykel. Den utökade minimitappningen genom fiskvägarna samt åtgärden i naturfårans mynning vid Bosgården bedöms öka konnektiviteten i uppströms riktning. Biotopvårdsåtgärder i naturfåran i kombination med det ökade flödet bedöms förbättra livsmiljön för vattenlevande organismer. Moderniseringen av fiskvägen vid Apelnäs syftar till att svara upp till gällande rekommendationer för fiskvägars utformning.

Genom åtgärderna kommer konnektiviteten i upp- och nedströms riktning förbättras och därmed skapas förutsättningar för god fiskstatus och för att kunna nå MKN i hela avrinningsområdet. Samtliga åtgärder stödjer Natura 2000-området Rolfsån nedströms Lygnern och dess utpekade art lax. Reproduktionsområdet för lax nedströms Lygnern är begränsat och därmed sårbart. Genom åtgärder som förbättrar reproduktionen uppströms Lygnern säkras och utvecklas laxpopulationen långsiktigt och därmed är det möjligt att över tid nå gynnsam bevarandestatus (GYBS). Sårbarheten för beståndet minskar. Risken för slumpvis utslagning blir mindre och den genetiska diversiteten ökar på lång sikt med en växande population. Bevarandeplanen för Natura 2000-området Rolfsån bedömer att bevarandestatusen för lax är otillfredsställande då populationen är liten. Detta kan bland annat bero på begränsade reproduktionsområden. Därför är åtgärder uppströms i vattensystemet viktiga. I tillägg kommer åtgärderna gynna den sjölevande öringstam som finns i Lygnern vars viktigaste reproduktionsområde har varit naturfåran vid Bosgården. En förstärkning av lax- och öringbestånden leder också till att förutsättningarna för den rödlistade och i 4§ Artskyddsförordningen listade flodpärlmusslan förbättras.

Åtgärderna bidrar även till att uppfylla miljömålet Levande sjöar och vattendrag eftersom Storån är ett Nationellt värdefullt vatten för naturvård och fiske. Därtill stärks befintliga riksintressen för naturvård och friluftsliv. Förutsättningarna för de i 4§ Artskyddsförordningen listade arterna utter och kungsfiskare förbättras.

Konsekvenser för elproduktion och kulturmiljö

Ökad minimitappning över året i fiskvägen inklusive vatten för fiskavledare inverkar negativt på vattenkraften. Troligen bör ingen negativ påverkan på kulturmiljön uppkomma vid föreslagna miljöanpassningar.

Nolån

Anläggningar: Forsa kraftverk, Hulta kraftverk, Sandhults kraftstation och Dämning vid Pålsbosjön

Prioriterade åtgärder Forsa kraftverk

- Installera låglutande fingrind, förslagsvis 13 mm
- Anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt.
- Flöde i fiskvägen enligt MLQ 400 l/s under hela året som säkerställer fiskvägens funktion.
- Säkerställ att befintlig fiskväg uppnår BMT

Prioriterade åtgärder Hulta kraftverk

- Avveckling och återställning enligt förslag från verksamhetsutövaren.

Prioriterade åtgärder Sandhults kraftstation

- Installera låglutande fingrind, förslagsvis 18 mm
- Anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt och förses med minimitappning om 10 l/s eller tillrinningen om den är lägre.

Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna konnektivitetsåtgärder kommer att underlätta för upp- och nedströmsvandrande fisk som förekommer i vattensystemet att fullfölja sin livscykel.

Länsstyrelsen bedömer att fiskvägen vid Forsa kraftverk behöver förbättras. En fungerande fiskväg för starksimmande fisk behöver anläggas och flöde i fiskväg under hela året som säkerställer fiskvägens funktion.

Genom åtgärderna kommer konnektiviteten i upp- och nedströms riktning förbättras och därmed skapas förutsättningar för god fiskstatus och för att kunna nå MKN vid vattenförekomsterna där Forsa kraftverk och Hulta kraftverk är placerade. Även så här långt upp i vattensystemet förbättras förutsättningarna för att långsiktigt nå bevarandemålen i Rolsåns Natura 2000-område. Se Storån.

Åtgärderna bidrar även till att uppfylla miljömålet Levande sjöar och vattendrag eftersom Nolån är ett Nationellt värdefullt vatten för naturvård. Förutsättningarna för de rödlistade och i 5 respektive 4 §§ Artskyddsförordningen listade arterna flodpärlmussla och kungsfiskare förbättras

Gissleån

Anläggningar: Gisslefors kraftverk, Sångåsens kraftverk, Stora Gissletjärns regleringsdamm, Gösjöns spärrdamm, Gesebolsjöns reglering samt tillhörande spärrdammar

Prioriterade åtgärder vid Gisslefors kraftverk och Bua regleringsdamm

- Installera låglutande fingrind, förslagsvis 18 mm
- Anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt.
- Anlägg vandringsväg för ål. Vandringsvägen ska förses med vatten under ålens vandringsperiod, 1 maj – 15 oktober.
- Minimitappning från Bua damm till Nolån via naturfåran med utgångspunkt från MLQ 40 l/s till Gissleån, året runt.

- Eventuellt behov av en förändrad reglering som resulterar i en hydrologisk regim som möjliggör att biologin kan uppnå god status. Flöden och vattennivåer ska visa en variation som gynnar förekommande arter. Särskilt hänsyn ska tas till perioder med lågvattenflöden.

Prioriterade åtgärder vid Sångåsens kraftverk

- Installera ålyngelpassage

- Minimitappning motsvarande MLQ på 30 l/s eller tillrinningen vid Gösjöns spärrdamm till Bua damm via naturfåran.
- Prioriterade åtgärder vid Stora Gisseltjärnens regleringsdamm
- Installera låglutande fingrind, förslagsvis 18 mm
- Anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt.
- Eventuellt behov av en förändrad reglering som resulterar i en hydrologisk regim som möjliggör att biologin kan uppnå god status. Flöden och vattennivåer ska visa en variation som gynnar förekommande arter. Särskilt hänsyn ska tas till perioder med lågvattenflöden.

Prioriterade åtgärder vid Gösjö spärrdamm

- Säkerställ uppvandringsmöjligheter för ålyngel i förekommande storlekar
- Minimitappning motsvarande MLQ på 30 l/s eller tillringen i naturfåran.

Prioriterade åtgärder vid Gesebols regleringsdamm

- Anlägg fiskväg förbi södra spärrdammen, dimensionerad för MLQ 30 l/s och anpassad för svagsimmande arter. I fiskvägen ska ständigt framläppas MLQ eller tillrinningen om den är mindre.
- Eventuellt behov av en förändrad reglering som resulterar i en hydrologisk regim som möjliggör att biologin kan uppnå god status. Flöden och vattennivåer ska visa en variation som gynnar förekommande arter. Särskilt hänsyn ska tas till perioder med lågvattenflöden.
- Biotopvård i naturfåran

Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna konnektivitetsåtgärder i upp- och nedströms riktning kommer att underlätta för förekommande vandringsbenägna fiskar att fullfölja sin livscykel. Framför allt kommer stora uppväxtområden för ål att tillgängliggöras.

I tillägg bedöms minimitappningar samt översynen av befintliga regleringar att leda till en hydrologisk regim som förbättrar livsmiljön för vattenlevande organismer.

Genom åtgärderna kommer konnektiviteten i upp- och nedströms riktning liksom morfologin och den hydrologiska regimen förbättras och därmed skapas förutsättningar för god fiskstatus och för att kunna nå MKN.

Konsekvenser för elproduktion och kulturmiljö m.m.

Eventuell ändrad reglering, fiskväg med fastställd vattenföring samt vatten till fiskavledare inverkar negativt på vattenkraften.

Ålvandringsvägar med vatten inverkar endast marginellt på vattenkraften. Påverkan på kulturmiljön efter föreslagna miljöanpassningar bedöms som ringa. Risken för lägre vattenstånd sommartid vid Gösjö och Gesebolsjö som påverkar den biologiska produktionen negativt bör analyseras och utredas. Även risk för

påverkan på allmänna friluftslivet genom ett lägre vattenstånd behöver analyseras.

Sörån

Anläggningar: Hultafors kraftverk, Hultafors regleringsdamm, Viaredssjöns reglering

Prioriterade åtgärder vid Hultafors kraftverk och Hultafors regleringsdamm

- Installera låglutande fingrind, förslagsvis 13 mm
- Anlägg flyktväg dimensionerad för fisk i förekommande storlekar. Flyktvägen ska vara i funktion året runt.
- Anlägg fiskväg dimensionerad för samtliga förekommande vandringsbenägna arter. Flöde i fiskvägen under hela året som säkerställer fiskvägens funktion.
- Minimitappning på minst MLQ i naturfåran.
- Biotopvård i naturfåran

Prioriterade åtgärder vid Viared regleringsdamm

- Anlägg fiskväg, förslagsvis ett inlöp, dimensionerad och anpassad för samtliga förekommande och vandringsbenägna fiskarter. Flöde i fiskvägen under hela året som säkerställer fiskvägens funktion.
- Minimitappning på minst MLQ i naturfåran.
- Eventuellt behov av en förändrad reglering som resulterar i en hydrologisk regim som möjliggör att biologin kan uppnå god status. Flöden och vattennivåer ska visa en variation som gynnar förekommande arter. Särskilt hänsyn ska tas till perioder med lågvattenflöden.

Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna konnektivitetsåtgärder kommer att underlätta för upp- och nedströmsvandrande fisk att fullfölja sin livscykel. I tillägg bedöms översynen av befintliga regleringar och minimitappningar leda till en hydrologisk regim som i kombination med biotopvårdsåtgärder förbättrar livsmiljön för vattenlevande organismer.

Genom åtgärderna kommer konnektiviteten i upp- och nedströms riktning förbättras och därmed skapas förutsättningar för god fiskstatus och för att kunna nå MKN. Det föreslagna inlöpet vid Viaredssjöns reglering kommer förutom att gynna vandrande fisk även underlätta avbördningsförmågan från sjön. Även så här långt upp i vattensystemet förbättras förutsättningarna för att långsiktigt nå bevarandemålen i Rolfsåns Natura 2000-område. Se Storån. Åtgärderna bidrar även till att uppfylla miljömålet Levande sjöar och vattendrag eftersom Sörån är ett Nationellt värdefullt vatten för naturvård och fiske. Förutsättningarna för den rödlistade och i 5§ Artskyddsförordningen listade arten flodpärlmussla förväntas stärkas av föreslagna åtgärder.

Konsekvenser för elproduktion och kulturmiljö m.m.

Eventuell ändrad reglering, fiskväg med fastställd vattenföring samt vatten till fiskavledare inverkar negativt på vattenkraften. Påverkan på kulturmiljön bedöms som ringa vid föreslagna miljöanpassningar. Nedströms Hultafors regleringsdamm finns fabrik och andra fastigheter som enligt verksamhetsutövaren riskerar översvämning om inte anläggningen sköts och utformas ändamålsenligt.

De konsekvenser som Länsstyrelsen bedömt följa av föreslagna åtgärder är sammanfattningsvis följande. Genomförs åtgärderna kommer vattenkraften i denna prövningsgrupp inte vara ett hinder för att nå MKN på utsatt tid. Under samverkansprocessen har det inte presenterats hur påverkan på elproduktionen vid varje enskild anläggning förväntas. Ett visst produktionsbortfall kan förväntas ske i samband med att konnektivitetsåtgärder kräver vatten som inte kan användas till elproduktion. Hulta Kraftverk avvecklas och ger ett visst produktionsbortfall. Åtgärderna bedöms inte inkräkta på kulturmiljön.

Sammanfattande redovisning av olika uppfattningar

I både *Nulägesbeskrivning över Rolfsåns huvudavrinningsområde* och i *Analys av miljöanpassningsåtgärder i prövningsgruppen Rolfsån 106_1* samt *Förslag av miljöanpassningsåtgärder i prövningsgruppen Rolfsån 106_1* finns synpunkter från remissomgångarna redovisade samt kommentarer om hur Länsstyrelsen hanterat dessa.

Under analys- och förslagsfasen har Länsstyrelsen redovisat vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå god ekologisk status i aktuella vattenförekomsten. Samtliga dokument i samverkansprocessen har remitterats, med minst 3 veckors svarstid. Länsstyrelsen har i viss mån fått del av åtgärdsförslag från verksamhetsutövare. Länsstyrelsens åtgärdsförslag baseras i stort på de behov och möjliga åtgärder som framkommit i analysfasen. En verksamhetsutövare har inkommit med ett yttrande om att vi alltså har olika uppfattning om vattenkvaliteten i den aktuella vattenförekomsten och därmed även om åtgärdsbehovet i anslutning till bolagets anläggningar.

Nedan redovisas kortfattat några av de viktigaste synpunkter sett till kommande NAP-prövningar som inkommit från verksamhetsutövare och andra parter under samverkansprocessen.

Verksamhetsutövare

Flera verksamhetsutövare har angett att de inte delar Länsstyrelsens uppfattning om behov av åtgärder eller de förslag på åtgärder som framgår Länsstyrelsens förslag. Många verksamhetsutövare anser att de skyddsåtgärder som finns idag är fullt tillräckliga för att uppfylla de krav som framgår av MKN och miljöbalken. Vissa anser att de

föreslagna åtgärderna skulle bli orimligt dyra. Andra ser inte att en ökad konnektivitet skulle bidra till någon miljönytta då de inte ser att det t.e.x finns några lek- eller uppväxtområde uppströms för de fiskar som skulle kunna dra nytta av en förbättrad konnektivitet. Vissa verksamhetsutövare har invänt att den vattenföring som finns vid kraftverket inte stödjer de åtgärdsförslag som Länsstyrelsen redovisat och att t.ex. förslaget om att fördela vatten mellan fiskväg och en fiskavledare vid gallret skulle innebära att ingen av dessa kommer fungera eftersom vattentillgången är för liten. En annan synpunkt som framförts är att det inte finns anledning att öka minimivattenföring i fiskväg/naturfåran utöver det som finns idag.

Det har även framkommit synpunkter från verksamhetsutövare på FUGs utredning om de kumulativa effekterna i Rolfsån. En synpunkt har varit att rapporten till stor del bygger på antaganden och att kunskapsläget om rådande förhållanden är osäkert.

Allmänna intressen

Samverkansprocessen har identifierat ett motstående allmänt intresse. Lygnerns vatten nyttjas för elproduktionen vid Ålgårda kraftverk men också som dricksvattentäkt för Kungsbacka kommun.

Kungsbacka kommun har inkommit med synpunkter rörande kommunens behov av ett ökat vattenuttag ur Lygnern för att trygga kommunens framtida vattenbehov. Kommunen har i samverkansprocessen lyft fram att detta ökade vattenuttag skulle kunna komma att påverka möjliga miljöanpassningar i Rolfsån.

Myndigheter

Kammarkollegiet har ifrågasatt om förslagen om att vissa passagelösningar endast anpassas för starksimmande arter samt ål trots att det, med några enstaka undantag, inte bedöms finnas naturliga vandringshinder för samtliga förekommande arter.

Enskilda intressen

Länsstyrelsen har även fått samtal från boende runt Gesebolsjön som motsätter sig en eventuell avsänkning av sjön, Länsstyrelsen har hänvisat de personer som representerar enskilda intressen till att själva kontakta berörda verksamhetsutövare inför kommande prövningsprocess.

Intresseorganisationer

SVAF har bland annat anfört att gällande lutningen på gallret är vattenhastigheten avgörande; vid vattenhastigheter understigande 0,5 m/s minskar gallerlutningens betydelse. Det är därför viktigt med ett ordentligt kunskapsunderlag om vilka flödesförhållanden som kommer i fråga på den aktuella platsen innan beslut fattas i ärendet.

FVO Gesebolssjön m.fl. har lämnat övergripande synpunkter rörande hela Rolfsån men även för vissa specifika anläggningar. De har bland annat

anfört att de miljöanpassningsåtgärder som föreslås som prioriterade av länsstyrelsen är nöjaktiga men inte tillräckliga. Gesebolssjön m-fl. FVO konstaterar också att ambitionen att utreda den hydrologiska situationen i sjöarna inte kunnat genomföras, vilket gör att viktiga delar av underlaget saknas. Länsstyrelsen har bitt verksamhetsutövarna att inkomma med nödvändiga underlag, vilket vi ser som självklart om ansökningarna överhuvudtaget ska kunna prövas av mark- och miljödomstolen.

Det går att läsa en mer fullständig sammanställning av inkomna synpunkter och hur länsstyrelsen har hanterat dessa i *Nulägesbeskrivning över Rolfsåns huvudavrinningsområde* och i *Analys av miljöanpassningsåtgärder i prövningsgruppen Rolfsån 106_1* samt i *Förslag av miljöanpassningsåtgärder i prövningsgruppen Rolfsån 106_1*. Samtliga dokument finns tillgängliga på Länsstyrelsens hemsida via nedanstående länk.

[Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraftverk | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](#)

Sammanfattning av kunskapsluckor

Under samverkansprocessen har framkommit att följande kunskapsluckor fortfarande kvarstår:

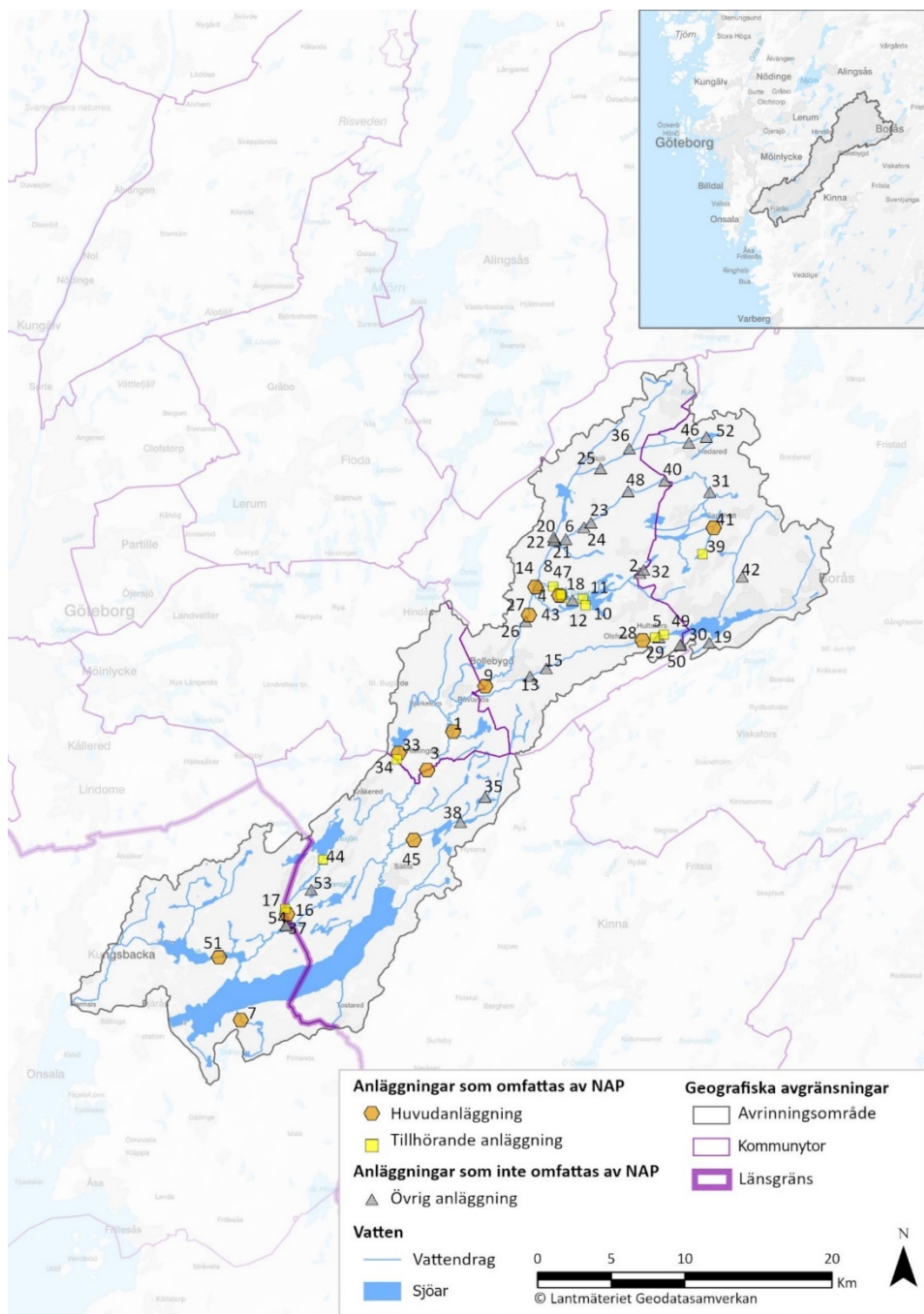
I de flesta vatten är kvalitetsfaktorn hydrologisk regim enligt vattenförvaltningens bedömningsgrunder ej klassad på grund av brist på underlag. Befintliga regleringar behöver utredas. Det behöver även utredas vilken framtida reglering som behövs för att nå MKN. Detta gäller för Lygnern, Gökälidssjöns, Tolaredssjöns och Stora Öresjöns regleringsdammar i Sundstorpsån, Hällingsjö 1 i Gisslebäcken, Viareds regleringsdamm i Sörån och för regleringsdammar vid Bua och Stora Gisseltjärn samt Gösjö och Gesebolssjöns spärrdammar i Gisselån.

Behov av ytterligare utredningar

Inför kommande prövningar behöver verksamhetsutövare vid berörda kraftverk ta fram uppgifter som visar hur vattenverksamheten regleras idag (specifikt vår, sommar, höst och vinter samt eventuell korttidsreglering) och vilken framtida reglering som föreslås. Verksamhetsutövaren behöver också redovisa att sökt vattenhushållning inte äventyrar MKN.

Uppgifter som kan behöva lämnas in i samband med ansökan är exempelvis uppgifter om drift och reglering för de senaste 10 åren samt en beskrivning av nuvarande reglering och dess påverkan på biologin inom vattenkraftverkets påverkansområde.

Bilaga 1 - Övergripande karta

Figur 1. Övergripande karta över Rolfsåns vattensystem och de anläggningar som omfattas av den Nationella planen för omprövning av vattenkraften. I tabell 2, framgår det anläggningarnas namn utifrån siffran i kartan.

Tabell 1. Anläggningarnas namn och siffra i tabellen motsvarar siffran i den övergripande kartan i figur 1. Anläggningar i kursivt är så kallade "övriga anläggningar" som inte omfattas av NAP.

ID i kartan	Anläggning	Vatten
1	Apelnäs kraftverk	Storån
2	<i>Bertilhult</i>	Gissleån
3	Bosgårdens kraftverk	Storån
4	Bua regleringsdamm	Gissleån
5	<i>Damm vid Joel Kolensväg</i>	Sörån
6	<i>Damm vid Lekarehall</i>	Sörån
7	Ekåfallet	Ekån
8	<i>F.d sågverk i Gisselån</i>	Gisselån
9	Forsa kraftverk	Nolån
10	Gesebol spärrdamm	Gisselån
11	Gesebol regleringsdamm	Gisselån
12	<i>Geskeby</i>	Gisselån
13	<i>Getabrohult</i>	Sörån
14	Gisslefors kraftverk	Gisselån
15	<i>Grönkullen</i>	Sörån
16	Gökalids kraftverk	Sundstorpsån
17	Gökalids regleringsdamm	Sundstorpsån
18	Gösjö spärrdamm	Gisselån
19	<i>Hallatorp</i>	Aråsaviken
20	<i>Henå kvarnruin</i>	Nolån
21	<i>Henå såg</i>	Nolån
22	<i>Henå ålkistedamm</i>	Nolån
23	<i>Holmared övre</i>	Sörån
24	<i>Holmared kvarn</i>	Sörån
25	<i>Horssared</i>	Nolån
26	<i>Hulta damm</i>	Nolån
27	Hulta kraftverk	Nolån
28	Hultafors kraftverk	Sörån
29	Hultafors regleringsdamm	Sörån
30	<i>Hålsjöns regleringsdamm</i>	Utloppet till Hålsjön
31	<i>Hällered kvarndamm</i>	Sörån
32	<i>Hällsjöns regleringsdamm</i>	Gisselån
33	Härryda Hällingsjö 1	Gisslebäcken
34	Härryda Hällingsjö 2	Gisslebäcken
35	<i>Kroksjöns reglering</i>	Kroksjöbäcken
36	<i>Mårtensbacka</i>	Gantaråsbäcken
37	<i>Nåkälla kvarn</i>	Sundstorpsån
38	<i>Olofsereds hålldamm</i>	Gärån
39	<i>Pålsbosjön</i>	Pålsbosjön

ID i kartan	Anläggning	Vatten
40	<i>Risa sågfall</i>	Sörån
41	Sandhults kraftverk	Pålsbotjärnet
42	<i>Skärkhult</i>	Sandaredsån
43	Stora Gisseltjärn regleringsdamm	Gisselån
44	Stora Öresjön regleringsdamm	Sundstorpsån
45	Strömman kvarn	Gärån
46	<i>Svens såg</i>	Nolån
47	Sångåsens kraftverk	Gisselån
48	<i>Torstad</i>	Sörån
49	Viareds regleringsdamm	Sörån
50	<i>Vikhults såg</i>	Utloppet Hålsjön
51	Ålgårda kraftstation	Rolfsån
52	<i>Östra Valsjöns utlopp</i>	Nolån
53	<i>Reglering av Kroksjön</i>	Sundstorpsån
54	<i>Sågverksdamm</i>	Sundstorpsån

Bilaga 2 - Lista över de parter som Länsstyrelsen bjudit in till samverkan

Verksamhetsutövare

Verksamhetsutövare till samtliga NAP-anläggningar

Kommuner

Kungsbacka kommun

Marks kommun

Borås kommun

Härryda kommun

Bollebygd kommun

Fiskevårdsområdesföreningar

Lygnerns vattenråd

Ballasjöns fvf

Gesebolssjöns fvf

Gingsjöns fvf

Härsjöns fvf

Lygnernregionens fvf

Nolåns fvf

Oxalassjöns fvf

Rammsjöns i Marks kommun fvf

Ryssbybäckens fvf

Skäresjöns fvf

Stockassjöns fvf

Stora Öresjöns fvf

Storån övre fvf

Töllsjö fvf

Viaredssjöns fvf

Intresseorganisationer

Sveriges Fiskevattenägareförbund

Svensk vattenkraftförening

Västsvensk vattenkraftförening

Lantbrukarnas Riksförbund

Älvräddarna

Sportfiskarna

Naturskyddsföreningen

Västergötlands ornitologiska förening

Sveriges hembygdsförbund

Myndigheter

Havs- och vattenmyndigheten

Naturvårdsverket

Kammarkollegiet
Energimyndigheten
SMHI
MSB
Skogsstyrelsen
Svenska kraftnät

Övriga

Vattenkraftens miljöfond

BILAGA 3 - Information till verksamhetsutövare

Till dig som äger ett vattenkraftverk – information om omprövning inom ramen för den nationella planen

Äger du en vattenverksamhet som syftar till elproduktion där du anser att urminnes hävd gäller? Eller anser du att annan särskild rättighet eller tillstånd enligt äldre vattenlagar gäller? Det här brevet innehåller information om vad du bör tänka på inför en omprövning som sker inom ramen för den nationella planen.

Med det här brevet vill Länsstyrelsen informera dig om vad du bör tänka på inför en omprövning av din vattenverksamhet om du anser att:

- urminnes hävd gäller
- annan särskild rättighet gäller

Brevet riktar sig även till dig som har ett tillstånd enligt äldre lagstiftning. Det kan antingen handla om hela verksamheten eller delar av din verksamhet.

Som verksamhetsutövare behöver du så snart som möjligt ta ställning till om det räcker med en omprövning av din verksamhet eller om hela eller delar av din verksamhet behöver nytt tillstånd. Processerna för omprövning och ny prövning skiljer sig åt. Om du kommer fram till att du behöver ett nytt tillstånd måste du i god tid inför det att ansökan ska lämnas in till domstol genomföra samråd med myndigheter samt andra särskilt berörda.

Vad ska en ansökan om omprövning innehålla?

När du skickar in en ansökan om omprövning till mark- och miljödomstolen behöver du visa vilka tillstånd det är som ska omprövas. Därför ska en ansökan alltid innehålla:

- beskrivning av befintlig vattenverksamhet.
- beskrivning av tidigare tillstånd och villkor för vattenverksamheten. Det ska framgå vilket datum de är ifrån.
- kopia på gällande tillstånd för vattenverksamheten, för det fall ett sådant tillstånd finns. Se 22 kap. 1 d § miljöbalken.

För en fullständig beskrivning av vad en ansökan om omprövning ska innehålla se länkar nederst i dokumentet.

Urminneshävd eller annan särskild rättighet

Vissa befintliga verksamheter har inget tillstånd utan verksamheten bedrivs med stöd av en sådan särskild rättighet som likställs med tillstånd. Det kan till exempel vara urminnes hävd, privilegiebrev eller annan särskild rättighet. Om du inte har ett tillstånd men anser att din verksamhet omfattas av en särskild rättighet så behöver din ansökan istället innehålla:

- bevisning som stödjer att verksamheten omfattas av en sådan rättighet, jfr 5 a § lag (1998:811) om införande av miljöbalken.

Du kan behöva sammanställa underlag som visar hur den åberopade rättigheten anses ha uppkommit, vad den består i och hur den åberopade rättigheten förhåller sig till dagens vattenverksamhet och drift. Underlaget ska visa att det finns en rättighet och vad rättigheten innebär.

En rättighet som bygger på urminnes hävd måste ha utövats under en mycket lång tid. I rättsfall samt förarbeten till miljöbalken anges att anläggningen eller verksamheten ska ha funnits sedan 1882 eller tidigare och vara väsentligen oförändrad sedan dess.

Omprövning eller tillståndsprövning – mark- och miljödomstolen avgör

Även om du själv anser att det räcker med att din verksamhet omprövas så är det mark- och miljödomstolen som avgör vilken typ av ansökan som krävs för din vattenverksamhet. Domstolen avgör

- om det räcker att ansöka om omprövning
- om du behöver göra en ny tillståndsprövning för hela eller delar av vattenverksamheten.

Mark- och miljödomstolen avgör också om din ansökan är komplett och innehåller tillräckligt med underlag för just din verksamhet.

Så när räcker det med en ansökan om omprövning? Om du kan bevisa att din verksamhet och vattenanläggning i sin helhet har tillstånd eller någon form av särskild rättighet räcker det med en ansökan om omprövning.

Om mark- och miljödomstolen anser att du inte har bevisat att din verksamhet och vattenanläggning har tillstånd eller någon form av särskild rättighet, behöver du ansöka om tillstånd för de delar av verksamheten och/eller anläggningen som saknar tillstånd. Då finns också krav på att du innan din nya ansökan om tillstånd genomför:

- samråd enligt 6 kap. miljöbalken, samt
- tar fram en miljökonsekvensbeskrivning

Om du själv bestämt dig för att söka nytt tillstånd för din verksamhet

Om du redan nu anser att din verksamhet helt eller delvis behöver ett nytt tillstånd behöver du genomföra ett samråd och ta fram en miljökonsekvensbeskrivning. Dessa åtgärder bör påbörjas så snart som möjligt om de inte redan har påbörjats. Detta för att hinna med dessa moment inför inlämning av ansökan till domstolen.

Du ska genomföra samrådet tillsammans med länsstyrelsen och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden. Samråd kan också behöva genomföras med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten eller åtgärden.

Undersökningar

Oavsett om du söker omprövning av din verksamhet eller nytt tillstånd kan du inför den kommande prövningen av verksamheten behöva utföra olika undersökningar av din verksamhets påverkan på omgivningen. Det är då viktigt att komma ihåg att vissa typer av undersökningar bara är möjliga att utföra under en speciell period på året. Det är viktigt att du påbörjar även undersökningarna i tid inför den kommande domstolsprövningen.

Vad händer om din ansökan inte är komplett?

Om mark- och miljödomstolen inte anser att din ansökan är komplett, kan de avvisa den. Det kan till exempel vara så att ansökan bara omfattar omprövning, men mark- och miljödomstolen anser att delar av vattenverksamheten bör tillståndsprövas på nytt.

Eftersom en avvisning innebär att ansökan inte tas upp till prövning bör du noga överväga alternativen. Det vill säga: är det tillräckligt med en ansökan om omprövning? Eller behövs en ansökan om tillstånd?

Finansiering av kostnader

Det är Vattenkraftens miljöfond som avgör om du har rätt till finansiering vid prövning av din verksamhet. Kontakta gärna fonden om du undrar vilka kostnader du kan få ersättning för:

info@vattenkraftensmiljofond.se

Växel: 031-320 44 99

Mer information

Du hittar mer information om vad en ansökan om omprövning ska innehålla på webbplatsen för Sveriges Domstolar och Havs- och vattenmyndighetens webbplats:

[Moderna miljövillkor - Nationella planen - Sveriges Domstolar](#)

[Ansökan om omprövning och tillstånd - Omprövning för moderna miljövillkor - Vattenkraft och arbete i vatten - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

Mer information om hur man genomför samråd enligt 6 kap. miljöbalken finns på Naturvårdsverkets hemsida:

[Vägledning om specifik miljöbedömning – miljöbedömning för verksamheter och åtgärder - Naturvårdsverket \(naturvardsverket.se\)](#)